

a la pintura



*Papers de Versàlia, Núm. Plec
Hivern 2007*

« *Papers de Versàlia* »
Plaquettes de Poesia

Marcel Ayats, Josep Gerona, Esteban Martínez,

Quilo Martínez, Josep Maria Ripoll

a la pintura

Dibuix de la portada : Natiridad Ayala

Casa Taulé
Carrer de Sant Joan, 35 Sabadell - 08202
www.papersdeversalia.com



Papers de Versàlia, Núm. Plec

Dediquem aquesta plaquette
a Joan Vilacasas, pintor i escriptor, *in memoriam*.

“*La pintura és poesia silenciosa,
la poesia és pintura que parla*”
Simónides de Ceos
(s.V a.C)

Amb aquest número, a *Papers de Versàlia* arribem a la setzena de les nostres plaquettes col·lectives trimestrals, numerades amb les lletres de l'alfabet. En escaure's que coincideix amb la lletra P -inicial de poesia i, alhora, de pintura-, hem volgut reforçar els lligams que des de bon principi hem mantingut amb el món de les arts plàstiques. Concretament, hem escollit sis artistes que ja havien col·laborat amb nosaltres i l'obra dels quals ens resultava especialment suggeridora com a motiu per escriure'n textos poètics. Representatius tant de diferents generacions sabadellenques en actiu com d'estils i mons prou diversos, es tracta d'Alfons Borrell, Xavier Oriach, Pep Sallés, Jerónimo Prieto, Natividad Ayala i Ramiro Fernández. Les etiquetes que els podríem aplicar són d'allò més heterogènies: de l'abstracció radical a la figuració més o menys estilitzada, de la tendència a la monocromia a l'esclat colorista, de la recreació mítica a la reminiscència romàntica, o del traç expressionista a la suggestió lírica; però cadascun remet, abans que res, a ell mateix, i la pluralitat dels seus universos no els fa incompatibles en una mostra conjunta -exactament tal i com passa amb els poetes que ens apleguem cada tres mesos en aquestes plaquettes.

En el nostre homenatge “a la pintura” - títol d'un llibre de Rafael Alberti-, els poetes de *Papers de Versàlia* hem escrit els nostres textos a partir de les sis obres que trobareu reproduïdes en un plec central.

L'exposició que, amb aquest motiu, celebrem a la Casa Taulé de Sabadell, seu de l'Alliance Française, reforça encara més els lligams que des de sempre hi ha hagut entre dues arts clarament complementàries; lligams ja prou explícits en la cèlebre citació d'Horaci -“ut pictura poesis”- i que continua viva avui en tantes i tantes manifestacions conjuntes. *Papers de Versàlia* vol, doncs, amb aquest número especial, i una mica diferent dels anteriors, sumar-se, de forma potser modesta però entusiasta, a una molt llarga i honorable tradició.

SUITE

I

La tela en blanc, el full en blanc; no és temps de muses
ni és temps de jardins d'altre temps: el vell rei persa,
colgat entre el dolor, veu com nous Ícars
cauen entre la indiferència.

Només endins ens creixen els paisatges,
colors i geometries fills de somnis,
el món fet taca, esclat damunt la tela,
mentre impossibles bèsties assegudes
interpreten estàtiques els fets.

Ja no hi són, els jardins que deixaren les muses:
però els evoquen taques, colors i geometries
escampats per la pàtina del temps.

II

Desert, l'estudi blau acull la musa.
La tela en blanc i la cadira buida
i el mínim marc que enquadra un net silenci
saluden sense gest l'aparició:
el nu de dona resguardat pel núvol,
la voluptat oberta envers ningú.

Que es guardi per als ulls aquest instant
que el desig dels pinzells no esquinça encara:
l'inestable equilibri d'un no-res
que l'atzar no ha volgut transformar en tot.

III

Entre negrors, veig mil camins oberts
J.V. Foix

De l'harmonia del jardí de Pèrsia
rugosos en perviuen els ressonos:
els blaus ratllats de solcs que desemboquen
en la fugida mínima del groc,
relleus del temps escrits en la natura
que flueixen compactes en volums.

Perdura el clam antic en veus arcanes:
entre foscors, de nou la terra parla
per refer l'harmonia del jardí.

IV

*(...) bow everything turns away
quite leisurely from the disaster*

W.H. Auden

Caigué Ícar; tant era
que abans l'haguessin advertit,
que li reprovessin la dansa
grotesca a prop del sol,
que el fràgil blanc de què estem fets
li transparentés llum fosca
o que en la sang presentís els coàguls
que encenien els núvols.
Ícar caigué, i al seu entorn
res no alterà el rumb calmós.
Tot continua fent la seva via,
sempre lluny del desastre.

V

La negra torbonada en remolins:
ens refugiem en marges grisos,
esquitxos sobre un blanc brut
ja mai més pur. Sabem, però,
del verd serè, intens i uniforme
que s'estampa al damunt i vol
tapar el fons de foscor per fer-se
l'única part visible.

No

pot: ni a la meitat no arriba
i encara escapçat de dalt.

Però sobrevivim per ell,
en la franja que fuig de l'amenaça,
en el contrast que anhela l'harmonia:

és pel verd que podem respirar el negre.

VI

Quan el refugi es diu arquitectura,
paisatges interiors on els volums
tracen límits de ratlles i colors,
horitzons de vermells enfront del negre,
triangles blaus i grocs oberts a l'era,
xiprers que drecen copes d'un impossible blanc,
quan el refugi es torna geometria,
i el dins se'ns obre enfora, i l'enfora ens resguarda,
quan abolim els límits entre casa i camí,
quan la línia se'ns torça perquè és lliure la ruta
i el lluny és tan a prop que abolim les distàncies
i el diàleg de les formes ens va encenent la veu,
ens construïm el somni on hem trobat refugi,
el joc de simetries que ens acull.

VII

No he entès mai res, i a sobre
volen que em mogui entre llibres.
Tot gira al meu entorn, i no ho retinc:
el món és una empastifada
de colors i sorolls que se m'escapa.
Ah, qui pogués entendre com a mínim
com des de tan amunt s'ha pogut caure,
què s'ha fet dels jardins on l'harmonia
duia la pau als homes, o bé que
la inspiració ens defugi,
que el negre se'ns agiti sota el verd
o que els paisatges impossibles
se'ns tornin tan efímers com el somni.
M'han dit que, si vull vèncer el caos,
m'enfonsi en la lectura,
però a les nits, d'amagat,
torno al que sé fer de sempre:
bordo i, per invocar els avantpassats,
udolo melancònic a la lluna.

Al fin llegaste. No es discreción
lo que buscas cuando apareces
sin previo aviso. Es la oportunidad,
lo que no toleras. Tampoco va contigo
entrar triunfante bajo la algazara
de trompetas y el júbilo de nadie.
Ahora, cuando el artista se dio reposo
tú llegas y empiezo a reconocerte
en algún gesto: un aire de familia.

En los antiguos jardines persas
la sangre y las terribles contiendas
nunca entraron. Cada cosa en su sitio.
El guerrero dormía en brazos del Emperador
con la cabeza rendida sobre el agua
mientras la luna le escanciaba en la boca su veneno:
una dosis pequeña -pero ya inolvidable- del Paraíso prometido.

Ícaros de la sangre, de la ambición,
de la necesidad, del desencanto,
de la utopía, del miedo...
Ícaros de toda condición y mérito.
Ícaros de aire: los magnánimos.
Ícaros de agua: los ideólogos de la rebelión.
Ícaros de fuego: los suicidas.
Todos confundieron a Ícaro con Fénix
y nadie renació -siquiera lo suficiente-
para aconsejarnos
¿Qué hacer con tanto plumón de ceniza?

Prefiero sentarme en la butaca de tus ojos, pintor,
y mirar. Sé que no te gusta esta actitud contemplativa,
vacacional, y que harás todo lo posible por inquietarme.
¡Aquí, señores, no se viene a mirar con ánimo volátil!
Desde mis ojos el color fluye hacia el lienzo trabajosamente ...
Mirad como el verde tiene la pureza de lo inverosímil;
dirás. Y después, con algo de enojo contenido:
aquí todas las pupilas tienen que arrimar el hombro.

-Ciudades-

Ya las he visto. En algunas he estado.
Unas cuantas, incluso, se han dejado amar
pero sólo por sentirse deseadas.
¿Para qué engañarse?
La fidelidad no es una virtud que les compense
y todas fueron, antes que reinas, meretrices.

Tengo un perro. Nunca tuve un tren.
Los libros siempre estuvieron.
Ahora el tren a veces me lleva.
El perro me consuela o me ignora.
Y los libros empiezan a abandonarme.
Sin duda, me he hecho adulto crónico.

Aquesta vegada
tu no hi eres.

Havies sortit a fer un cafè amb llet
per treure't el fred.

Vas haver d'anar a recollir un paquet
urgent a correus.

Havies marxat abans d'hora perquè feien
el partit del segle.

Havies sortit a comprar sagí
per fregir la musa.

Ella va esperar-te un parell d'hores
encara.

Finalment, va decidir també eixir
perquè el món era ple d'artistes que
s'esperaven.

Cir, el gran rei de Pèrsia, va saber
que s'hauria de morir aviat
i els va manar construir, de fang,
un segon palau, ja definitiu,
envoltat de jardins de dura pedra
amb rius de metall i cactus de plàstic.

Cir va ser un savi:
no va voler pas un palau de pedra
ni jardins que s'haguessin de regar.
Es malfiava de la raça humana
i de la memòria dels temps passats.
Ell va disposar només que la Lluna
pengés, sempre plena, del seu costat.

Si hoensem bé,
el que Ícar pretenia
no devia ser volar per volar.
Ell només volia
tocar el sol per escalfar-se
i es pensava, com tothom,
que l'astre s'estava al cel,
allà dalt, lluny i distant.

El dilema era, doncs, com pujar-hi.
Altres ho havien provat abans
amb escales i torrasses;
hi seguirien maldant
pel segle dels segles
amb màgiques mongeteres
i amb estores de Bagdad.

Ícar va fer cas, però, de l'Aristòtil:
imitació dels ocells
- imitació de natura,
dit en general- un tret grec faria
ben aprofitat.

El que ens hem de plantejar
és perquè Ícar portava
tant de fred al cor,
bon fill de son pare -gènere humà-,
quin tros de gel no li ratava el ventre,
que va preferir cremar-se
abans de reviure-tebi
del seu accident aeri.

Del cantó del verd, s'hi està la vida.

*

L'aigua tacada: esclata la pena.

*

El queixal del temps mossega la vida.

*

L'ombra del viure s'esmuny rere el mur.

*

S'esclairissa el camp en perdre's la vida.

*

El regne de l'aire: sutge de la llum.

Reflex d'una aigua de colors, ciutat
que apaga les flames verticals.
Foc del xiprer que puja sempre amunt
cap al cel negre, buit, inexistent.

Pintor que mou una ciutat malmesa,
només en salva una cabana sola.
Hi fa el niu on dorm la pau callada
mentre arma guerra al pas d'una bandera.

Ciutat, reflex de l'aigua d'un Ripoll
que du a mar una suor de segles.
Travessa els ponts que salten la frontera
a camp de morts per la fràgil passera.

*La memòria és un gos de circ que ha après a llegir
en el llibre de la nostra vida.*

Gos espantat que proves ara de llegir
el teu destí, t'asseus a prop de l'amo
i rosegues les joguines del nen.

Nen espantat que proves d'albirar
el teu destí, t'asseus a prop del gos
i mires les joguines i el seu amo.

Amo espantat que proves de pintar
el teu destí, t'asseus a prop del nen
i contemples, cansat, el teu gos com llegeix.

NO LA VOY A LLAMAR

No fue por culpa mía
si no pude escribirte aquel poema.
La inspiración no vino.
La busqué en el taller
 en la mesa
 debajo de la silla
 incluso en el cajón
 donde guardo en secreto las primeras palabras.

No la vi aproximarse,
ni asomarse siquiera por mi calle.
Y si hubiese venido, alguna cosa
habría delatado
su presencia furtiva madurando en el aire.

Y pienso, si yo no estaba
¿no podía dejar algún mensaje?
¿o esperar un momento en la barra del bar?

Te quedarás sin versos.
Por dignidad
-comprende-
 no la voy a llamar.

Los vecinos insisten
que esta mañana vino, cuando yo estaba ausente.

La verdad, no lo entiendo:
o no me quiere ver,
 o es tener mala suerte!

AÑIL

En el jardín de los sueños azules
cae la noche
y la luna baja a habitar los reflejos del agua.
Ángeles cabalgan la oscuridad
y los rayos de luz se concentran en la fuente.
Oigo voces lejanas que me llaman,
pero quiero quedarme en el espacio verde
que me ofrece el pincel
del poeta que escribe los colores.
Habitare palabras de caminos extraños
y en su paleta de pintor me fundiré
en campos de azur
o cerraré los ojos para quedarme lleno
de la oscura coloración de los añiles.

ÍCARO

Con la mirada triste del fracaso
observa el ave a Icaro vencido.

En el afán común han descubierto
que lo imposible no puede conseguirse
ni tampoco enseñarse
simplemente imitando
o copiando modelos existentes.

Hay que buscar caminos
más allá de las nubes.
Descifrar el sentido de las palabras nuevas.
Es necesario inventar nuevos colores
romper oscuridades
descubrir soles nuevos
y aprender de la sangre fracasada
las estrellas caídas
y los sueños perdidos.

¿Entenderá Ícaro que nunca alcanzará
su afán de galopar los aires
si sigue siendo Ícaro?

Hay algo más profundo.
No se trata tan sólo de cambiar de estrategia
de método
de técnica...
Hay algo más profundo al inicio del camino.

Hay que dejar de ser lo que se es
para avanzar y ser lo que se anhela.
Aunque no se consiga.
Aunque no se consiga.

NUBES

Vientos y borrascas me llenan de miedo
y bajo buscando amparo hasta el verdor de las praderas
mientras se muere el cielo.
Abajo, imitando rectángulos,
me esperan los campos vestidos de color,
geometrías imperfectas
que me cobijan en silencio
mientras las nubes de tormenta amenazan mi paisaje.

BAJO EL CIELO DE INVIERNO

Cielos negros de invierno
sobre mi casa y tu casa.

El pueblo crece en el río
y buscando silencios
huyen los álamos tristes
cual llamaradas heladas
que se escapan por el aire.

Pero tu casa sonrío
a pesar del cielo oscuro
y se viste de amarillos
antes de abrirme la puerta.

En un rincón de este paisaje mustio
se va la noche
y sobre mi mar oscuro
se refleja la casa donde vives
que llena de pasión me llama.
Y abrazados los dos
sembramos de colores la ribera
bajo el cielo de invierno,
sin olvidar por eso
que somos mezcla de sol y de tristezas.

AL PERRO LECTOR AMIGO DE LUCAS

Érase que se era
y el cuento sigue con la historia del tren y los caminos encontrados.
El viejo perro devora con pasión las últimas páginas del libro
y el pequeño Lucas cabalga por espacios infinitos
impregnados de magia y de ternura.

Raíles sin trenes
Carreteras vacías
Campos sembrados
 puentes
 casas
 caminos
Paisajes que se llenan de color...

Pero bajo el tono de la voz
-guardo silencio-
para no interrumpir la lectura
del perro sabio.
Tal vez desde su cama esté escuchando Lucas.

Quan el vent no arriba al cor,
de què serveix hissar el velam?
Ebris d'oracles sense rumb,
sota el pes de la llum
prolifera el foscam.

Dies hàbils d'eixutesa
estellen el velam.
Ullals de ventre afamegat
no clouen els ulls.
A la gola de l'oblit
el ganyol de la memòria
és un silenci sepulcral.
Cauen les hores
de l'arbre del temps...
i arreu fa solitud i fred
de negre abissal.

A trenc de sol llevant
batecs s'allunyen fora cor
reclam endins.
La passa
neuleix l'horitzó;
la fatiga
adoba el rocam.
Oh silenci de crits
ofegats sota el mar de la pell.
A toc d'hora foscant
superàvits d'intempèrie
arriben a port.

A l'empara de la llum
rambleja l'assassí.
Pel desguàs de l'eixutor
s'escola ofici de vaixell.
Som ufana de progrés
teixint naufragi de futur.
La ciutat és una font
que entoma pluja
i raja desert.

La façana és l'esquer
que amaga el coll de l'embut.
¿Qui si no la pròpia carn
i ningú més
coneix l'empremta del dolor
que l'acompanya.
Sota les aigües del mirall
palpiten somnis de veler.
Oh que trist és envellir
corrent sempre darrere d'un miratge.

Davant d'un problema sempre hi ha més d'una solució.
I nosaltres els humans,
dotats com estem d'una intel·ligència superior,
quan hem d'escollir, a diferència de la resta d'animals,
òbviamment triem la pitjor.

Pintures:

Ramiro Fernández
Xavier Oriach
Natividad Ayala
Alfons Borrell
Pep Sallés
Jerónimo Prieto

Textos:

Josep Maria Ripoll
Esteban Martínez
Josep Gerona
Quilo Martínez
Marcel Ayats

El projecte “Homenatge a la pintura” - exposició i plaquette - ha estat possible gràcies a:

Fundació
BancSabadell



Amb la col·laboració de:



Alliance Française

Gremi de Llibreters de Sabadell

Llibreria Tècnica, Llar del llibre, Llibreria Sabadell, Kronos, Llibreria Paes.

Aquesta *plaquette* s'ha acabat d'imprimir a Sabadell el dia 21 de febrer de 2007, a l'obra de Grafmar, amb un tiratge de 700 exemplars.

